

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Σύνοψη Εαρινής Έκθεσης 2021 - Μάιος

Μακροοικονομικά αποτελέσματα 2020

Το ξέσπασμα της πανδημίας στις αρχές του 2020 οδήγησε σε μέτρα περιστολής της κοινωνικής και οικονομικής δραστηριότητας που επιβλήθηκαν για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Σε συνδυασμό με την αυξημένη αβεβαιότητα προκλήθηκε μεγάλη πτώση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 8,2% το 2020 και ανακόπηκε η ανοδική πορεία που ακολουθούσε η οικονομία επί μία τριετία.

Η πτώση του ΑΕΠ οφείλεται κατά βάση στη σημαντική πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης (-5,2%), καθώς και στη μεγάλη μείωση της αξίας των εξαγωγών υπηρεσιών (-43,9%), η οποία μερικώς μόνο αντισταθμίστηκε από την πτώση της αξίας των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (-6,8%). Θετική συνεισφορά παρουσίασε η δημόσια κατανάλωση, με άνοδο της τάξης του 2,7%. Ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου σημείωσε επίσης άνοδο της τάξης του 4,9%, αποκλειστικά λόγω της αύξησης των αποθεμάτων, καθώς ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου μειώθηκε οριακά κατά μόλις 0,6%.

Οι περισσότεροι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας παρουσίασαν συρρίκνωση της προστιθέμενης αξίας τους σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Διψήφια ποσοστιαία πτώση εντοπίζεται στον κλάδο των «τεχνών - διασκέδασης - ψυχαγωγίας» (-25,4%), του εμπορίου (-22,8%) και των «επαγγελματικών δραστηριοτήτων» (-10,7%), ενώ πιο συγκρατημένη είναι η συρρίκνωση του κλάδου των «χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων» (-7,6%). Μειώσεις εντοπίζονται και σε άλλους παραδοσιακά μεγάλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας όπως στη «βιομηχανία» (-3,9%) και στον κλάδο της «διαχείρισης ακίνητης περιουσίας» (-0,6%). Στον αντίποδα, μεγέθυνση προστιθέμενης αξίας παρατηρήθηκε σε τρεις από τους έντεκα κλάδους της ελληνικής οικονομίας με τη μεγαλύτερη, σε ποσοστιαίους όρους, να παρατηρείται στον κλάδο των «κατασκευών» (10,4%), ενώ και ο παραδοσιακά μεγάλος κλάδος παραγωγής του Δημοσίου σημείωσε αύξηση (2,5%). Οριακά αυξημένη ήταν η προστιθέμενη αξία στον κλάδο «ενημέρωσης και επικοινωνίας» (0,1%).

Το γενικό επίπεδο των τιμών το 2020 επηρεάστηκε έντονα από την πανδημία και τα περιοριστικά μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπισή της. Η υποχώρηση της ζήτησης, η πτώση των διεθνών τιμών του πετρελαίου, αλλά και η μείωση του ΦΠΑ από το 24% στο 13%, σε διάφορες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, οδήγησαν τον πληθωρισμό σε αρνητικό επίπεδο από τον Απρίλιο του 2020 με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί τον Δεκέμβριο του 2020 στο -2,4%.

Από το τέλος του πρώτου τριμήνου του 2020, η αγορά εργασίας επηρεάζεται σημαντικά από την επιβολή ειδικών κανόνων λειτουργίας στις επιχειρήσεις και μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πανδημία. Η αυξητική τάση των προηγούμενων έξι ετών στην απασχόληση ανακόπηκε και παρουσίασε μείωση το 2020 (μέσος όρος 4 τριμήνων) κατά 35,6 χιλιάδες άτομα (0,9%) σε σχέση με το 2019. Παρόλο που η απασχόληση μειώθηκε, η ανεργία παρουσίασε επίσης μείωση κατά 64 χιλιάδες άτομα (7,8%) σε σχέση με το 2019, λόγω της μείωσης του εργατικού δυναμικού κατά 99 χιλιάδες άτομα (2,1%) σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Επισημαίνεται, ότι το εργατικό δυναμικό της χώρας μειώνεται συνεχώς κάθε χρόνο για περισσότερο από μια δεκαετία, με τη μείωση να φτάνει τις 368 χιλιάδες άτομα (7,4%) σε σχέση με το 2008.

Η επίδραση της πανδημίας στο ισοζύγιο πληρωμών ήταν ιδιαίτερα εμφανής το 2020, κυρίως λόγω της μεγάλης μείωσης της τουριστικής κίνησης και των τουριστικών εισπράξεων κατά 13,9 δισ. ευρώ, περίπου, σε σχέση με το 2019. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών υπερτετραπλασιάστηκε ανερχόμενο σε 11.144 εκατ. ευρώ (6,7% του ΑΕΠ) έναντι 2.725 εκατ. ευρώ το 2019 (1,5% του ΑΕΠ).

Μακροοικονομικές εξελίξεις 2021

Τους πρώτους μήνες του 2021 προκύπτουν ενθαρρυντικά στοιχεία από τους πρόδρομους δείκτες οικονομικής συγκυρίας τους. Ανοδική είναι η τάση σε ότι αφορά το οικονομικό κλίμα, με τον σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται τον Απρίλιο του 2021 στις 97,9 μονάδες, την καλύτερη δηλαδή επίδοση από πέρυσι τον ίδιο μήνα. Η ανοδική αυτή πορεία οφείλεται τόσο στη βελτίωση των καταναλωτικών όσο και στη βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών. Ο σύνθετος δείκτης υπευθύνων προμηθειών (PMI) της εταιρείας IHS Markit στη μεταποίηση βελτιώθηκε στην Ελλάδα τον μήνα Απρίλιο, για δεύτερο συνεχόμενο μήνα, συνεισφέροντας στη διαμόρφωση μιας πεντάμηνης ανοδικής τάσης από τον περασμένο Νοέμβριο. Η εξέλιξη αυτή έχει φέρει το επίπεδο του δείκτη υψηλότερα από τις πενήντα μονάδες, δείχνοντας ότι

πλειοψηφούν οι θετικές προβλέψεις για την πορεία του κλάδου (ευνοϊκό κλίμα). Αντίστοιχα τα διαθέσιμα στοιχεία βιομηχανικής παραγωγής για τον μήνα Μάρτιο δείχνουν μια σταθερά ανοδική πορεία για τον γενικό δείκτη και τον δείκτη μεταποίησης τουλάχιστον από τον περασμένο Ιούνιο.

Ο έλεγχος της πανδημίας και η άρση των περιοριστικών μέτρων, η οποία έχει σταδιακά ξεκινήσει, αναμένεται να επαναφέρουν την ελληνική οικονομία σε τροχιά ανάκαμψης το 2021. Στην εκτίμηση αυτή συγκλίνουν οι προβλέψεις διεθνών κ.ά. εγχώριων φορέων οι οποίες, προβλέπουν για την ελληνική οικονομία μεγέθυνση πάνω από 3,5% για το 2021. Οι θετικές εκτιμήσεις των περισσότερων φορέων οφείλονται, σε μεγάλο βαθμό, στην υπόθεση ότι το εμβολιαστικό πρόγραμμα θα εκτελεστεί με γρήγορους ρυθμούς, ώστε να περιοριστούν οι υγειονομικές συνέπειες της πανδημίας, να μειωθεί η ανάγκη για νέα περιοριστικά μέτρα και να αρθεί σε μεγάλο βαθμό το αίσθημα ανασφάλειας που κυριαρχεί στις συναλλαγές. Αποφασιστικής σημασίας θα είναι ο βαθμός απορροφητικότητας και οι πολλαπλασιαστικές επιδράσεις των κονδυλίων του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάπτυξης.

Οικονομικές αβεβαιότητες για το 2021

Βασική πηγή αβεβαιότητας για το 2021 αποτελεί η πρόοδος των εμβολιασμών και το μέγεθος της αποκτώμενης ανοσίας του πληθυσμού, καθώς και η άρρηκτα με αυτά συνδεδεμένη πορεία της πανδημικής κρίσης στην χώρα. Καθυστερήσεις ή/και η εμφάνιση ενός τέταρτου πανδημικού κύματος θα αποτελέσουν σημαντικές αιτίες δυσμενέστερων των αναμενόμενων σεναρίων. Από την άλλη πλευρά, πιο γρήγορη προσαρμογή σε συνθήκες υγειονομικής κανονικότητας και απουσία τέταρτου πανδημικού κύματος θα ευνοούσε την πραγματοποίηση πιο αισιόδοξων σεναρίων.

Σημαντική πηγή κινδύνου αποτελεί η αποτελεσματικότητα και έγκαιρη λήψη των μέτρων οικονομικής πολιτικής στην αντιμετώπιση της πανδημίας και την ανάκαμψη της οικονομίας. Κρίσιμος παράγοντας θεωρείται η διάρκεια διατήρησης των μέτρων στήριξης της οικονομίας και διασφάλισης ευνοϊκών συνθηκών ρευστότητας στην οικονομία, ιδίως μέσω του ρόλου του τραπεζικού συστήματος. Η έγκαιρη και ομαλή απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων στήριξης της εθνικής οικονομίας, όπως του Ταμείου Ανάκαμψης, αποτελεί βαρόμετρο για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, με αναμενόμενο θετικό πολλαπλασιαστικό αντίκτυπο για την οικονομία, αρχής γενομένης από το τρέχον οικονομικό έτος.

Το σενάριο του Υπουργείου Οικονομικών για αύξηση του ΑΕΠ κατά 3,6% το 2021 έχει στηριχθεί στη σημαντική ανάκαμψη των τουριστικών εισπράξεων. Ωστόσο ακόμα δεν είναι εμφανές σε τι ύψος θα κυμανθεί η ζήτηση από το εξωτερικό για το «ελληνικό τουριστικό προϊόν», φέτος. Η θετική πορεία του τουρισμού, υπόκειται στην αβεβαιότητα των διεθνών υγειονομικών εξελίξεων αφενός και, αφετέρου, υπάρχουν κάποια αρνητικά μηνύματα που αφορούν ειδικά στην Ελλάδα και είναι πιθανό να επηρεάσουν τις αφίξεις τουριστών. Τέτοια παραδείγματα είναι η μη συμπερίληψη της Ελλάδας στην «πράσινη λίστα» του Ηνωμένου Βασιλείου που περιλαμβάνει τουριστικούς προορισμούς ασφαλείς από επιδημιολογικής άποψης και η ταξιδιωτική οδηγία της κυβέρνησης των ΗΠΑ, η οποία συμπεριέλαβε την Ελλάδα στη λίστα των χωρών «επιπέδου 4», τις οποίες οι Αμερικανοί πολίτες συμβουλεύονται να αποφεύγουν, λόγω πανδημίας, στα ταξίδια τους. Μία ανάκαμψη των τουριστικών εισπράξεων μικρότερη του αναμενόμενου είναι επόμενο ότι θα συγκρατήσει την αύξηση του ΑΕΠ και ως εκ τούτου αποτελεί μία σημαντική αβεβαιότητα για την επίτευξη του στόχου που έχει τεθεί για τη μεγέθυνση το 2021.

Κρίσιμα επιμέρους στοιχεία για την ταχύτητα ανάκαμψης της οικονομίας κατά το τρέχον έτος αποτελούν επίσης: (α) ο βαθμός αξιοποίησης των αυξημένων καταθέσεων (β) η αντίδραση επιχειρήσεων και νοικοκυριών στη σταδιακή επαναφορά στις κανονικές συνθήκες και στην άρση των έκτακτων μέτρων στήριξης, η οποία ενδεχομένως να επιφέρει αυξημένα κύματα πιστωτικών γεγονότων και πτωχεύσεων και (γ) ο βαθμός θετικής ανταπόκρισης της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης στη σταδιακή επαναλειτουργία της αγοράς.

Δημοσιονομικά αποτελέσματα 2020

Τα δημοσιονομικά στοιχεία για την ταμειακή εκτέλεση του προϋπολογισμού σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) αποτυπώνουν με χαρακτηριστικό τρόπο τις επιπτώσεις στον προϋπολογισμό, τόσο της ύφεσης που προκάλεσε η επιδημική κρίση, όσο και των έκτακτων μέτρων στήριξης που υιοθετήθηκαν από την κυβέρνηση με στόχο τον κατά το δυνατόν περιορισμό των αρνητικών οικονομικών συνεπειών της πανδημίας. Αντίστοιχα μέτρα στήριξης της οικονομίας έχουν λάβει όλες οι χώρες μέλη της Ε.Ε., ενώ η δημοσιονομική επιτήρηση στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου αλλά και οι πιο εξειδικευμένοι δημοσιονομικοί στόχοι της χώρας που σχετίζονται με το ενισχυμένο πλαίσιο εποπτείας που ακολουθεί τη λήξη του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, έχουν ανασταλεί.

Το ταμειακό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ανήλθε στα 16,5 δισ. ευρώ ή 10% του ΑΕΠ, ενώ το πρωτογενές έλλειμμα ανήλθε στα 12,5 δισ. ευρώ ή 7,5% του ΑΕΠ. Η εξαιρετικά αρνητική αυτή επίδοση, ασυνήθιστη με βάση τις δημοσιονομικές επιδόσεις των τελευταίων ετών, αποδίδεται εξ ολοκλήρου στις οικονομικές συνέπειες της πανδημίας τόσο στο σκέλος των εσόδων όσο και στο σκέλος των δαπανών. Μετά τις δημοσιονομικές προσαρμογές και σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ όπως περιλαμβάνονται στην πρώτη δημοσιονομική κοινοποίηση (Απρίλιος 2021), το αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης κατά ESA παρουσίασε έλλειμμα 9,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ και πρωτογενές έλλειμμα 6,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Δημοσιονομικές εξελίξεις 2021

Το Α' τρίμηνο του 2021 το ταμειακό έλλειμμα της ΓΚ είναι αυξημένο κατά 5 δισ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο, αποκλειστικά λόγω αύξησης των δαπανών, που αφορούν μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας (+3,7 δισ. ευρώ) και πληρωμές εξοπλιστικών προγραμμάτων (+800 εκατ. ευρώ, περίπου). Ωστόσο, αναμένεται βελτίωση του ταμειακού αποτελέσματος της ΓΚ τους επόμενους μήνες, διότι δεν θα επαναληφθούν φέτος πολλές από τις έκτακτες δαπάνες της αντίστοιχης περσινής περιόδου και αναμένεται, ακόμα, αύξηση των εισπράξεων από φορολογικά έσοδα και ασφαλιστικές εισφορές μετά τη μεγάλη μείωσή τους κατά το περσινό ενιάμηνο Απριλίου- Δεκεμβρίου.

Αναφορικά με το απόθεμα ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του ελληνικού Δημοσίου (συμπεριλαμβανομένων και των εκκρεμών επιστροφών φόρων) αυτό διαμορφώθηκε στα 2,5 δισ. ευρώ, περίπου, το Α' τρίμηνο του 2021. Η αύξηση κατά 717 εκατ. ευρώ κατά τη διάρκεια του α' τριμήνου οφείλεται στη συσσώρευση επιπλέον ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων όλων των υποτομέων της ΓΚ και κυρίως των Νοσοκομείων (391 εκατ. ευρώ). Ακόμη, τα εκκρεμή αιτήματα συνταξιοδότησης που συμπεριλαμβάνονται στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις εκτιμώνται σε 461 εκατ. ευρώ.

Η σημαντική προς τα άνω αναθεώρηση της πρόβλεψης του προϋπολογισμού για το πρωτογενές έλλειμμα του 2021 (7,2% του ΑΕΠ, έναντι αρχικής πρόβλεψης για 3,8% του ΑΕΠ) αποτελεί μία πιο συντηρητική, αλλά ρεαλιστική, εκτίμηση η οποία πηγάζει από τη διατήρηση των μέτρων περιστολής της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας για διάστημα μεγαλύτερο από τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2021. Όπως προαναφέρθηκε, η σταδιακή άρση των περιορισμών της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας οι οποίοι επιβλήθηκαν λόγω της πανδημίας δημιουργούν

δικαιολογημένες προσδοκίες ότι η ελληνική οικονομία κατά το έτος 2021 θα έχει θετικό ρυθμό μεγέθυνσης, το ύψος του οποίου θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τον ρυθμό απορρόφησης των ευρωπαϊκών κεφαλαίων στήριξης και από την πορεία του τουρισμού. Υπό αυτό το πρίσμα, όσο προσεγγίζεται ο στόχος για αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ με ρυθμό 3,6% το 2021, τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες να επαληθευτεί η πρόβλεψη για πρωτογενές έλλειμμα της τάξης του 7,2% του ΑΕΠ, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2024 και να μην υπάρξει υπέρβαση.

Δημόσιο Χρέος

Η επιδημική κρίση και ο ισχυρός κλονισμός που προκάλεσε στις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές ισορροπίες το 2020 είχε ως συνέπεια τη μεγάλη άνοδο του λόγου δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ κατά 25 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, ωθώντας τον σχετικό δείκτη άνω του 205%. Με βάση το πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2024 ο λόγος δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ προβλέπεται να μειωθεί οριακά το 2021 (204,8% του ΑΕΠ). Από το 2022 αναμένεται αποκλιμάκωση του σχετικού δείκτη άνω των 10 ποσοστιαίων μονάδων ετησίως, λόγω της μεγάλης αύξησης του ΑΕΠ, που προβλέπεται στο Πρόγραμμα Σταθερότητας. Σημειώνεται ότι οι αποδόσεις του δεκαετούς ομολόγου του ελληνικού δημοσίου παραμένουν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, ενώ γενικότερα η μεσοπρόθεσμη διαχειρισσιμότητα του ελληνικού δημοσίου χρέους δεν εμπνέει, προς το παρόν, μεγάλη ανησυχία.

